

Zilveren signet van een molenaar uit de 18e eeuw

In mijn molencollectie bevindt zich een zilveren signet, gegraveerd met een monogram en de voorstelling van een windmolen. Het is voor de hand liggend dat deze waarschijnlijk heeft toebehoord aan een molenaar. Het signet is ongemerkt, 40 mm hoog en wordt gedateerd aan het eind van de 18e eeuw.

Signet

Een signet is de kleinste vorm van een zegel en wordt vervaardigd door middel van een klein stempeltje of een zegelring. In dat laatste geval spreekt men ook wel van een ringzegel.

Een signet kan gebruikt worden om de echtheid van een brief mee te bevestigen, maar werd meestal gebruikt om een brief zodanig mee te sluiten (te verzegelen) dat deze niet geopend kon worden, zonder het zegel te verbreken. Op deze manier konden ook allerlei andere voorwerpen, zoals pakketten, dozen en kisten verzegeld worden.

In de late middeleeuwen werd een signet in was afgedrukt, maar na de ontdekking van zegellak in de tweede helft van de 16e eeuw, werden zulke zegels in zegellak afgedrukt. De zegelring die wordt gebruikt voor het vervaardigen van het signet van de paus heet de Vissersring.

Signetten werden gedragen aan een - eveneens zilveren - horlogeketting en werden gebruikt om in zegellak een stempelafdruk te maken op een brief of akte, teneinde ze zo te verzegelen. Soms waren de signetten voorzien van een familiewapen, soms van een monogram, en ook soms van een ambachtvoorstelling.

Signetten werden in meer beroepen gebruikt, zoals van een vleeshouwer.

Zilveren signet in de vorm van een staande, gekroonde en schilddragende leeuw, gegraveerd met het monogram 'G.M.C.' onder een gekroonde ossenkop en twee vleesbijlen, waarschijnlijk het huismark van een vleeshouwer. Meesterteken onduidelijk afgeslagen, Amsterdam, jaarletter 1775, hoogte 32 mm

Een signet in gebruik bij een bakker; eveneens in de achttiende eeuw geslagen te Amsterdam.

Zilveren signet,
met een monogram
van een bakker
die brood bakt
in een oven.

Meesterteken
Andries Buin,
Amsterdam,
jaarletter 1783,
hoogte 25 mm

Signetten zijn dus lakstempels, ook wel cachet genaamd of handzegel. Hierbij is het ovaal stempelvlak aan een driehoekig gegoten handgreep met draagoog bevestigd. Of anders gezegd: de stempelschijf is in een kastje gevat waaraan een handvat of ring van goud of zilver bevestigd is.

Het lemma: signet

znw. onz. Ontleend aan verouderd fr. signet. Thans ongebruikelijk.

- ↪ 1. Zegelring en vervolgens ook zegelstempel in het algemeen, cachet.
- ↪ 2. Vingerring in het algemeen. In dezen zin niet meer in gebruik.
- ↪ 3. Versiersel aan een horlogeketting, in den vorm van een zegelstempeltje.
- ↪ 4. Zegelafdruk, zegel.

Ook in de zeventiende en zestiende eeuw is er al sprake van signetten, zoals blijkt uit enkele oude documenten.

Signetring (“Daar H. gedooghen moest dat men ... hun al hun goudt en zilver, ook zynen signetring afnam”, Hooft, N.H. 1085 [c. 1645])

Signetzegel (“Desenn brieff mit Stadts signetsegell hyran hangende te signeren”, Oork. St. Anth.-Gasth. 256 (a°. 1532).

In het Fries Scheepvaart Museum is een zilveren signet te bewonderen met het wapen van de familie Sjollema. Het signet hangt aan een ketting van schalmen die uit zilverkabel zijn gemaakt en is gedateerd tussen 1800 en 1850. Handvat in ajour, versierd met krullen. Het stempel: een door bladkrullen omgeven wapen met kroon. Het wapen in afgedrukte vorm: links een halve adelaar en rechts een handschoen, een haspel en een muts. ↓

Signet, breloque, pendant en tonnetjes

Signetten heten eigenlijk breloque of pendant. Aan de onderkant van deze breloque hangt minstens één maar meestal twee signetten. Op de onderzijde van dit kleinood zijn de initialen van de eigenaar gegraveerd, de ene in normaal schrift, de andere in spiegelschrift. Ze werden gebruikt als lakstempel bij officiële stukken en akten, waarbij de signetten in de warme lak werden gedrukt en men het geschrevene signeerde voor akkoord.

Tevens hangt aan de breloque een klein horlogesleuteltje en zijn de jasseronkettingen voorzien van afstandtonnetjes die op hun beurt weer symbool stonden voor het aantal boerderijen welke de boer bezat. Aan de bovenzijde van dit geheel zit het gouden of zilveren horloge (de knol) waarvoor een speciaal horlogezakje in de klepbroek werd gemaakt.

De signet als onderdeel van de folkloristische kleding

De door de folkloristische dansgroep 'De Grunneger Daansers' gedragen kleding dateert uit de periode 1850-1860. De dames dragen als sieraad het oorijzer met gouden spelden, bijpassende oorbellen en een bijpassende armband, een broche, een zilveren beugeltas, een granaten ketting en zwarte leren schoenen met zilveren gespen.

De heren dragen een linnen hemd met gouden of zilveren halsknopen en als sieraad een horlogeketting met een sleuteltje om het horloge op te winden en twee signetten, waarvan men vroeger één gebruikte om zijn initialen in de lak op een brief te drukken en de ander om de kalken pijp te doven. Ze dragen eveneens zwarte schoenen met zilveren gespen.

De heren van de in 1952 opgerichte folkloristische dansgroep 'Snitser Skotsploech' dragen een vestzakhorloge, waaraan de signetten - twee lakstempels en een horlogesleutel - aan zilveren kettingen bijgehouden worden door 'tonnetjes'. Het aantal tonnetjes duidde op de status van de drager; vaak ook op het aantal boerderijen dat de drager bezat.

Een zilveren lakstempel als ring.

Jasseronketting met signetten
en horlogesleutel

Bronnen:

<http://www.folklorefryslan.nl>

[http://nl.wikipedia.org/wiki/Zegel_\(oorkonde\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Zegel_(oorkonde))

<http://gtb.inl.nl/iWDB>

<http://degrunnegerdaansers.nl>

<http://www.snitserskotsploech.nl>

<http://www.genealogie-info.nl/website-Beroepen-van-vroeger>

